

Страдање православних свештеника током Шајкашко-новосадске рације

„Ко ће нас раставити од љубави Христове? Жалост или тескоба, или гоњење, или глад, или голотиња, или опасност, или мач?... Али у свему овоме побеђујемо кроз Онога који нас је заволео“ (Рим. 8, 35 – 37).

Према страдању човек се може односити као рањена звер која трчи у своју јазбину, да би тамо стењући угинула, или као духовни човек, који је одлучио да ојача кроз искушења.

За страдања крив је сам човек, али то плаћају они који су можда најмање криви, невине жртве туђе мржње и мрачних сила које се боре за власт у свету. „Бог је Љубав“ – ето основног, средишњег хришћанског догмата. Он је једини, свемогући Бог, Створитељ и Владика света. Он је допустио страдање. Преображење страдања, освећење страдања. За хришћанина су корен и основа овога дати у добровољном страдању Сина Божијег, по речима песника и историчара руске културе Николаја С. Арсејева.

Данас смо овде да се у ове јануарске дане поново сетимо страдања наших ближњих, пре 78 година, током такозване Рације на простору јужне Бачке. Оних који су изгубили животе у великим страдањима нашег народа, али и оних који су остали живи и живећи непрестано страдали и сведочили о овом великом злочину – програму јануарских дана 1942. године.

По речима оца Андреја Ткачова: "Одузимање сећања је вероватно најгора од свих врста крађа. Или пљачки." Следствено томе, сва страдања

српског народа у 20. столећу, људска, материјална и сва друга, српски народ је највише пострадао од заборављавања сопствених страдања.

Стога није добро да ћутимо, јер бисмо тиме починили нови злочин према жртвама и према њиховим потомцима, који можда те злочине нису запамтили, али је неопходно да знају како би свој живот сачували од тако прљавих злочиначких дела, како каже отац Јован Радосављевић у својој кризи "Рација и логори у Бачкој за време Другог светског рата".

Страдање је у случају нашег народа постала наметнута пракса. Поред оног најважнијег - људских живота, уништавана је имовина, културно и историјско наслеђе. Прва је на удару била Српска Православна Црква. У случају нашег народа, Црква је носилац националног идентитета. Фактор народног окупљања и непрекинути низ вишевековног трајања.

Страдање Цркве траје од поменутог добровољног страдања Сина Божијег, преко небројено мученика – сведока вере, све до ратних страхота 20. столећа, где је то поново део ширег контекста, кроз разарања која се под разним изговорима и на разне начине настављају до наших дана. Посматрајући страдање Српске Цркве можемо пратити страдање целокупног Српског народа јер је увек, заједно са народом, страдала и Црква у свим крајевима где је наш народ живео.

Већ приликом уласка мађарских окупационих снага у Бачку, априла 1941. године, као први међу свештеницима, страдао је сомборски парох прота Димитрије Бокшан. На основу тога видимо да су ова страдања имала за циљ да обезглаве нашу заједницу, да се од ње створи средство, односно објекат у глобално-политичким дешавањима, а не субјекат који ће пружати активан отпор. Некада силним политичким и војним империјама, данас специјалним империјама чији се обриси једва назире.

Такво поступање мађарске окупационе војске имало је свој врхунац у злогасној, такозваној Рацији у јужној Бачкој, у јануару 1942. године. Сам овај појам Рације, у контексту дешавања у јужној Бачкој, треба посматрати као еуфемизам, односно прикривање стварног средства и циља, односно злочина који се десио, а који нам је добро познат.

Личности које је уважени г. Ђурђевић, наш брат Петар, обрадио у свом раду и са чијим се ликовима можемо упознати на овој изложби поред тога што су били православни свештенослужитељи, били су и личности, за оно време невероватних биографија. Духовни пастири, јавни делатници, високообразовани, носиоци високих одликовања, на високим црквено-административним дужностима. Професори и вероучитељи.

Било је оних који су, као јереј Павле Костић из Чуруга, провели тек месец дана на повереној им црквено-пастирској служби, али и оних који су прва страдања претрпели још током Првог светског народа.

Аутор се користио архивском и документационом грађом, монографијама и публикацијама, којих има све више из ове области. У овоме је имао подршку Епархије бачке и црквених општина на простору Шајкашке. На читавом подухвату смо му неизмерно благодарни.

По речима Епископа бачког Иринеја: „Злочинци су највеће зло нанели сами себи и народима из којих су потекли. Невино пострадали постали су спасени и праведни пред Богом. Постали су путокази наши пред историјом.“

Додао бих да су они у себи развијали најлепше народне врлине. У миру били су марљиви, одговорни и успешни. У часовима највеће опасности одани заједници, Богу и свом народу. Спремни да преузму највећу одговорност – и кад треба радити и кад треба страдати, увек носећи Христа у свом срцу.

Ђакон Мирослав Николић